

Pokalbis su kunigu

Mons. Žydrūnas Vabuolas

Kiekvieno žmogaus pašaukimas yra unikalus. Per tai atsiskleidžia ir kiekvieno žmogaus orumas, jo vertė. Dvasininkų, nors ir pašauktų, rodos, tai pačiai tarnystei, pašaukimo patirtys taip pat labai skirtingos ir asmeniškios. Gal galėtumėte pasidalinti, kaip Jūs sutikote Dievą, kaip vedė Jus jūsiškiu keliu į kunigystę?

Pirmąją pažintį su Dievu patyriau savo šeimoje. Nors, kai buvau vaikas, šeimoje nebuvo sekmadieniniai katalikai (matyt dėl sovietmečio peripetijų ar kitų priežasčių), visgi buvau šiek tiek daugiau nei tik „sutvarkytas vaikas“ – kažkiek tėvų namuose, bet ypač kaime pas močiutę išmokau melstis, buvau raginamas kartkartėmis nueiti išpažinties ir priimti Komuniją. Tiesa, mano galvoje tikėjimas dar puikiai suderėjo su komunistinėmis idėjomis, kurias girdėdavau mokykloje. Buvau ir spaliukas, ir į pionierius buvau priimtas šiek tiek anksčiau „už gerą mokymąsi ir pavyzdingą elgesį“. Nežinau, kaip būtų vysčiusis mano tolimesnė galvosena ir kas būtų nugalėjęs – ar komunizmo ideologija, ar tikėjimas – jei ne po Gorbačiovo „perestroikos“ prasidėjęs politinis atšilimas, kuris vėliau atvedė į tautinį atgimimą, Sąjūdį ir Nepriklausomybę, o kartu ir į tikėjimo atgimimą bei laisvę. Labai vertinu ir esu dėkingas Dievui už Lietuvos Nepriklausomybę, nes tai man padėjo ir labiau atrasti Kris-

tų bei aiškiai pasukti tikėjimo keliu.

Jūsų gimtoji – Palaimintojo Jurgio Matulaičio – parapija nuo pat jos įkūrimo garsi savo veiklumu, įvairiomis iniciatyvomis. Kokius pėdsakus išpaudė Jums ši parapija? Galbūt ir domėjimasis socialiniu Bažnyčios Mokymu gimė būtent ten? Apskritai, Jūsų nuomone, kiek svarbi yra patirtis įgyta gimtojoje parapijoje, kaip ji įtakoja mūsų tolimesnę tikėjimo kelionę?

Pirmiausia pataisyčiau, kad Pal. J. Matulaičio parapija nėra man griežtąja žodžio prasme gimtoji dėl dviejų priežasčių: pirmiausia kai su tėvais atsikėlėme į Viršuliškes, šios parapijos tiesiog nebuvo – mes priklausėme Žvėryno parapijai. Viršuliškių mikrorajonas Pal. J. Matulaičio parapijos teritorija tapo tik su šios parapijos įkūrimu 1989 m., o realiai parapinis gyvenimas prasidėjo 1991 m., kai buvo pašventinti parapijos namai su koplyčia. Antra, aš ir gimiau visai ne dabartinėje Pal. J. Matulaičio parapijos teritorijoje – kai gimiau, mano tėvai gyveno Užupyje. Nepaisant šių patikslinimų, Vilniaus Pal. J. Matulaičio parapija tikrai yra mano kilmės parapija – ne tik todėl, kad iš jos stojau į seminariją,

bet ir todėl, kad joje užaugau ir subrendau kaip krikščionis, joje patyriau tikrą krikščionišką bendruomenę, gyvą Bažnyčią, iš arčiau pamačiau kunigo gyvenimą.

Pažintis su šios parapijos jaunimu prasidėjo dar šv. Mikalojaus bažnyčioje. Ten s. Aldona Dalgėdaitė buvo subūrusi grupelę jaunimo iš tuo metu jau oficialiai įkurtos, bet nei savo bažnyčios, nei koplyčios dar neturinčios Matulaičio parapijos. Ji ėjo į kai kurias šios parapijos vidurines mokyklas dėstyti tikybos ir pasikviesdavo susidomėjusius mokinius į Mikalojaus bažnyčią. Tokiu būdu ir aš buvau ten pakviestas ir keletą kartų apsilankiau. Artimiau pradėjau su jaunimu bendrauti jau po 1991 metų liepos 12 d., kada buvo pašventinta Matulaičio parapijos koplyčia ir parapijos namai Viršuliškėse, visai netoli mano mokyklos ir namų. Nesakau, kad ši jaunimo bendruomenė mane atvedė į tikėjimą – jau prieš susipažindamas su ja, buvau sekmadieninis katalikas. Tačiau tikėjimas man buvo labai rimtas ir netgi rūstus dalykas (o giliai širdyje – gal ir šiek tiek nuobodus, nors tuo metu sau to neįvardinau). O Matulaičio jaunimo bendruomenėje mano tikėjimas užaugo, tapo gyvas ir džiaugsmingas. Aš sutikau tokius pačius kaip aš jaunus žmones, kurie buvo tikintys, to nesigėdijo, tuo džiaugėsi, kurie kartu mokėjo melstis (šiandien kai kurių

jaunimo bendruomenių problema – jaunimas mėgsta rinktis ir kažką veikti bažnyčioje, tačiau į Mišias nėra labai linkę eiti; mums net nekildavo toks klausimas – Mišiose būdavome ne tik sekmadieniais, bet kone kasdien arba bent jau kas antrą dieną), bet mokėjo ir kartu būti,

švęsti gimtadienius, linksmai leisti laiką. Tai, ką taip pat patyriau toje bendruomenėje – man nereikėjo ten išsikovoti sau vietos, nereikėjo kaip nors užsitarnauti, kad mane mylėtų ar į mane kreiptų dėmesį. Gatvėje ar mokykloje kartais vyravo taisyklė, jog reikia pažeminti kitą, kad pats iškiltum ir kiti tave gerbtų – tuo tarpu šioje bendruomenėje to nebuvo, jaučiausi priimtas ir mylimas vien dėl to, kas esu ir koks esu. Kadangi mes, kaip parapijos jaunimas, nuolat sukdavomės parapijos namuose ir zakristijoje, tai turėjome ir ypatingą santykį su klebonu kun. Medardu Čepioniu. Jis rodė mums daug dėmesio, duodavo užduočių ir leisdavo veikti, švęsti, būti, neretai didesnę ar mažesnę mūsų būrį pakviesdavo ir pas save namo. Jo ir tuo metu ten pagelbėjusio kun. Aušvydo Belicko dėka iš arti pažinau kunigo gyvenimą, pamačiau, kad jis visai nėra nuobodus, liūdnas ir vienišas (koks man atrodė iki tol) – priešingai, pilnas veiklos, susitikimų, gyvybės.

Taigi, atsakydamas į klausimą, kuo tiek man, tiek kiekvienam į kunigystę pašauktajam svarbi tikėjimo patirtis gimtojoje parapijoje, manau, kad ji man suteikė ir kiekvie-

nam žmogui suteikia Bažnyčios įvaizdį ir pojūtį. Visuotinė Bažnyčia negali būti abstrakti – ji išsipildo būtent vietinėse bendruomenėse, ten mes patiriame jos gyvenimą, alsavimą, tikrovę. Esu dėkingas Pal. Jurgio Matulaičio jaunimo bendruomenei ir visai parapijai, kad suteikė man tikrai gražią Bažnyčios patirtį, kad patyriau joje tokią Bažnyčią, kuriai ir pats panorau tarnauti bei tokią ją skleisti.

Šiuos liturginius metus Lietuvos vyskupai skyrė palaimintojo Jurgio Matulaičio atminimui. Ar ši asmenybė turėjo įtakos Jūsų pasirinktame kelyje į kunigystę? O šiandien ar palaimintasis Jurgis Jums yra svarbus? Kas labiausiai Jus žavi šioje asmenybėje?

Na, apie šio Palaimintojo įtaką mano kelyje į kunigystę jau papasakojau – tai buvo tikėjimo ir bendrystės patirtis jo globojamoje parapijoje. Kad ta parapija buvo ir iki šiol tebėra tokia aktyvi ir gyva, tai tikrai ir jo nuopelnas. Kai kas net sako, kad antrasis stebuklas, kurio reikia šio Palaimintojo kanonizacijai, jau įvykęs – tai jo globojama parapija Vilniuje! Su palaimintuoju Jurgiu atrandu ir vis gilesnį asmeninį ryšį. Džiaugiuos kiekvieną kartą galėdamas pasimelsti prie jo kapo – pvz. per paskutines savo kunigystės šventimų metines tik dėl to nuvažiavau į Marijampolę. Mane stebina jo ištvermė ir sugebėjimas nepaisant alinančios ir skausmingos nuo pat vaikystės jį kankinusios ligos atsidavusiai tarnauti Dievui, jo sugebėjimas pastebėti savo laiko ženklus ir ryžtingumas imtis darbų, kurie tuo metu Bažnyčiai buvo reikalingi (pvz. atkuri Marijonų vienuoliją arba surengti socialinius kursus Kaune 1909 m.); jo nuolankumas ir sugebėjimas nukęsti nuoskaudas ir mylėti tuos, kurie jo atžvilgiu buvo pritvinkę pagiežos, rūpintis tais, kurie jo rūpesčio nenorėjo priimti ir už jį piktu atsilygindavo – tuo buvo pažymėtas ypač jo vyskupavimas Vilniuje. Mane stebina jo atsidavimas Bažnyčiai: tokie jo Užrašuose randami posakiai kaip „Duok, Viešpatie, kad sudegčiau kaip ta žvakė

ant altoriaus nuo darbo kaitros ir meilės ugnies tau ir tavo Bažnyčiai“ nėra tik sparnuotos frazės, bet išgyventa palaimintojo Jurgio gyvenimo tikrovė.

Gruodžio 8 d. buvote paskirtas popiežiaus rūmų kapelionu, gavote monsinjoro titulą. Gal galėtumėte paaiškinti, ką reiškia šis titulus, kokia jo prasmė, kokias teises ir pareigas įgyja naujais „guzikais“ pasipuošiantysis?

Monsinjoras yra žemiausias iš trijų laipsnių, Šventojo Sosto suteikiamų kunigams, arba užimantiems vienokias ar kitokias svarbesnes pareigas (vyskupijose tai gali būti, kaip mano atveju, seminarijos rektoriaus, arba generalinio vikaro, kurijos kanclerio ar kokios kitos pareigos, taip pat šie titulai suteikiami Šventojo Sosto diplomatinėje tarnyboje arba įvairiose Vatikano įstaigose besidarbuojantiems kunigams), arba ypatingai nusipelnusiems. Oficialiai lotyniškai šis laipsnis vadinasi „Capellanus Sanctitatis Suae“, t.y. Šventojo Tėvo kapelionas (o ne popiežiaus rūmų). Kažkokių ypatingų pareigų kaip ir teisių šis titulus neuždeda ir nesuteikia, na nebent teise laikysime galimybę nešioti minėtus „guzikus“.

Galiausiai, norime paklausti, ar džiaugiatės šiuo Bažnyčios įvertinimu? Kokius uždavinius sau keliate šiame naujame kunigystės etape?

Šis įvertinimas buvo man tikra staigmena, tai tiesą sakant iš pradžių nelabai susivokiau savo jausmuose ir nežinojau, kaip į jį reaguoti. Bet esu už jį dėkingas Bažnyčiai, Šventajam Tėvui ir savo vyskupui. Kartu stengiuosi jo nepagrįstai nesureikšminti ir nelaikau kažkoku ypatingai nauju kunigystės etapu. Juk pagrindinė kunigo (kad ir tapusio monsinjoru) savastis yra būti kunigu. Kunigystės šventimų sukaktis švenčia net popiežiai, tuo tarpu monsinjorato metinių turbūt nemini niekas. Tai tas sau keliamas uždavinys gal ir būtų toks: išlikti, būti ir vis labiau tapti Kristaus ir Jo Bažnyčios kunigu, ir taip pat kad monsinjoro titulus netaptų fariziejiška pagunda „pasididinti apsiausto spurgus“, bet tik dar labiau skatintų tarnauti Bažnyčiai ir kurti gyvesnį ir artimesnį ryšį su Šventuoju Tėvu.

Minint šv. Kazimierą

Kun. Julius Sasnauskas, OFM

Lieka ŠVENTUMAS

Savo gyrių šviesiausiam ir šlovingiausiam karaliaiui Kazimierui pradėsiu nuo senos istorijos, nuo visiems gerai žinomo stebuklo. Vienas iš ankstyvųjų šio šventojo hagiografų, Vilniaus katedros kanauninkas Grigalius Svencickis, pateikdamas dangiškąją Kazimiero gyvenimo dalį, plačiai pasakoja apie nuostabų įvykį, nutikusių 1518 metais Polocko apylinkėse. Gausi maskvėnų kariuomenė artinosi prie Polocko, ketindama jį užgrobti. Lietuvių ir lenkų pajėgos miestui ginti tesutelkė vos du tūkstančius vyrų. Jiems pasiekus Dauguvos upę ir nesugebant persikelti į kitą krantą, staiga, kaip rašo Svencickis, „priešais akis pasirodo kažkoks baltu rūbu vilkintis jaunuolis, raitas ant balto žirgo, gražiai atrodantis ir išvaizdus. Visus ragina nenusiminti ir įsako jį sekti kaip vadą“. Paskui jis esą šoko į upę ir be jokio vargo ją įveikė, o karius paragino sekti jo pavyzdžiu. Supratę, kad čia veikia pats Dievas, miesto gynėjai visu būriu metėsi į sraunius Dauguvos vandenį ir laimingai persikėlė į kitą krantą, šaukdami: „Kazimieras, Kazimieras!“ Baltasis jaunikaitis išnyko, bet stebuklo įkvėpti kariai narsiai puolė grėsmingus priešus ir juos sutriuškino. Daugelis maskvėnų žuvo ir ne mažiau jų pasidavė į nelaisvę. Polocko apgultis buvusi nutraukta, o nugalėtojai iškilmingai traukė himną *Te Deum laudamus* ir aukštino Kazimiero narsą.

Kas teisybė tai teisybė. Per vadinamąjį *Dvidešimtmetį karą* su Maskva 1518 metais Vilniaus vaivados ir Lietuvos didžiojo kanclerio Alberto Goštauto vadovaujami lietuvių ir lenkų algininkų daliniai prie Polocko iš tiesų atrėmė gausias rusų kariuomenės pajėgas, kurios, užėmusios Smolenską, veržėsi gilyn į LDK žemes. Žinoma ir vieta, kur visa tai nutiko. Kraštotyros šaltiniuose taip ir užfik-

suota – *Kazimiero brasta*. Dar daugiau. Šventojo karaliaičio garbei 1645 metais ant Dauguvos kranto buvo pastatyta koplyčia, tiesa, labai greitai sugriauta jau kitai Maskvos kariuomenei puolant Lietuvą. Šiandien ten mažas baltarusiškas kaimelis – Strūnia, keletas kilometrų į rytus nuo Polocko, šalia kelio į Vitebską. Vieta kitados garsi, nes netoliese nuo XVII amžiaus pradžios buvo įsikūrusi didžiulė unitų metropolito rezidencija, regėjusi Juozapatą Kuncevičių bei kitus žymius to krašto hierarchus. Be puošnių rūmų su sodais ten būta ir Kryžiaus išaukštinimo bažnyčios.

Prieš dvejus metus, tęsdami savo tradicines išvykas po buvusias LDK žemes, su grupe parapijos žmonių lankėmės Polocke. Pastovėję prie Bernardinų bažnyčios griuvėsių, leidomės ieškoti karaliaičio Kazimiero pėdsakų. Kelias į Strūnios kaimą vingiuoja palei Dauguvą. Dairomės kokio ženklų tai paupio pievose ir medžiuose, tai debesyse, iš kur syki jau buvo nužengęs stebuklingasis jaunikaitis. Bet visur tuščia. Prie paskutiniosios kaimo

trobos stabdome automobilius ir keliuku judame link Dauguvos. Mus pasitinka vietos gyventojas, pagyvenęs vyriškis, draugiškas ir šnekus. Ne, nei apie Kazimierą, nei apie jo brastą jis nieko negirdėjęs, o prie upės neprasibrausime per krūmynus. Bet mums, kaip svečiams, ši tą įdomaus parodysias. Iš trobos jis grįžta nešinas laikraščių iškarpomis. Pasirodo, sutikome Baltarusijoje garsų žmogų. Mūsų pašnekovas kolekcionuoja batus. Sukaupęs jų kelis tūkstančius porų. Rodo nuotraukas laikraščiuose. Kolekcijos puošmena – rekordinio 60-ojo dydžio batų pora. Turbūt vienintelė pasaulyje. Siūlo mums apžiūrėti eksponatus, mat viskas čia pat, ūkiniame pastatėlyje. Dėkojame ir apgailestaujame neturį laiko. Grįžtant į Polocką kitoje kelio pusėje turėtų matytis prabangieji Juozapato Kuncevičiaus rūmai. Žinoma, jų jau seniai nėra. Nebeliko Strūnioje ir mokyklos. Tik apšiurusi kaimo parduotuvė – kaip pasakojama, buvusios bažnyčios vietoje.

Tie tūkstančiai batų iš stebuklo žemės iki šiol sukasi mintyse. Vaidenasi ana Maskvos kariuomenė, irgi daugiatūkstantinė. Gal tada ir batai galėtų būti lyg užuomina – vienintelė – į stebuklą, į Kazimiero bei jo įkvėptų LDK karių pergalę? Kitos apčiuopiamybės tarsi nėra. Polocko miestas, dėl kurio šventasis karalaitis nužengė iš aukštybių ir brido į Dauguvos vandenį, taip ir nebuvo išgelbėtas Lietuvai. Po antrojo Abiejų Tautų Respublikos padalijimo galutinai prarytas Rusijos.

Kazimieras nėra vienintelis šventasis, tiek žemėje, tiek iš dangaus ėmęsis karvedžio vaidmens. Kariuomenės pulkus į mūsų kvietė ir nuostabioji Orleano mergelė, ir bernardinai Jonas iš Kapistrano, ir karalius Liudvikas. Bet jiems kažin kaip pasisekė šioje srityje labiau nei mūsų karalaičiui. Tiesa, Kazimieras kariaudamas po mirties pasirodė geriau nei būdamas gyvas, bet ir šios pergalės, palydėtos dangiškos galybės proveržio, vis dėlto neišsilaikė, be naudos nugrimzdo nebūtin, virto tik paveikslais bažnyčiose. Gal kalta mūsų istorija, geografija, apskritai nepavydėtinas Lietuvos likimas?

Jau esu pasakojęs, o ir daugelis patys prisimena, kas darėsi Vilniaus katedros pašonėje mūsų atgimimo aušroje. Bado streiko dalyvių palapinės, juos palaikantys būriai, vėliavos, dainos, naktiniai budėjimai. Vieną tokią naktį, pliūptelėjus vasariniam lietui, puolėme slėptis po katedros portiku. Lietus liovėsi, bet visi tebesėdėjo, kas pasitiesęs kokį drabužį, kas laikraštį. Katedra uždaryta, ten dar vis paveikslų galerija. Lyg prikaustyti prie jos durų. Girdėta istorija, ar ne? Basas karalaitis vidurnaktį, niekam nematant, ateina čia melstis, bent pasveikinti šventųjų durų, ašaromis suvilgyti pašventinto slenksčio. Sargybiniai prieš auštant at-rasdavo jį *visu kūnu parpuolusį ant žemės*. Taip rašo minėtas Vilniaus kanauninkas Svencickis. Tąsyk prie uždarytos katedros Kazimieras neapsireiškė žmonėms nei basas, nei raitas ant balto žirgo, bet man vis tiek daug kas iš anų atgimimo dienų dvelkia jo tylia globa ir užtarimu. O dar svarbiau – giminyse su juo, kuri tik šiaip sau, plevenanti virš galvų ar spurdanti viduje, dažnai be jokių stebuklų, neįrodoma ir neparodoma.

Visa, ką brangiausia ir patvariausia mums gali palikti ar dovanoti Dievo šventieji, turbūt ir yra jų palaimintas šventumas. Spinduliuodami savo paslaptingą panašumą į Kristų, jie yra daugiau negu gražūs, sektini pavyzdžiai arba patikimi mūsų žemiškų darbų talkininkai, kuriuos gali pasitelkti pagalbon, kai esi bejėgis. Toks praktinis šventųjų pritaikymas anksčiau ar vėliau subliūkšta. Kaip ir pastangos jų gyvenimo istorijas pastiprinti socialinės, politinės, karinės naudos motyvais, tarsi šventumas būtų įgyjamas stropiai dirbujantis ar narsiai kariaujant. XIII amžiaus hagiografijos šedevras, dominikono Jokūbo Voraginečio „Aukso legenda“, plūstanti stebuklų stebuklais, atrodo mielesnė ir teisingesnė knyga apie šventuosius bei šventumą negu koks nors mūsų laikų kūrėnėlis, siekiantis šventųjų gyvenimus užangažuoti Bažnyčios klestėjimui, visuomenės gerovei ar mokslo pažangai. Atsakymas į tokį šventumo argumentavimą galėtų būti kad ir Simono Stulpininko istorija: šis V-ojo

amžiaus krikščionis asketas pelnė šventumą tik dėl to, kad 39 metus išgyveno stulpo viršūnėje įrengtame gandrulizdyje.

Šiomet visoje Lietuvoje ypatingai pagerbiamas arkivyskupas Jurgis Matulaitis, kitas Vilniaus miesto bei katedros žmogus, Bažnyčios palaimintasis. Šnekame, svajojame apie jo kanonizavimą. Procesas sunkus ir sudėtingas, nepavaldu mūsų norams bei terminams. Tačiau ir tai, kas tikrai priklauso nuo mūsų pačių – atidus palaimintojo Jurgio istorijos perskaitymas, jo asmenybės suvokimas Evangelijos šviesoje, pagaliau maldos ryšys su juo – kažin kaip vis stringa, vis neįgyja to užmojo, kuris jam skintų kelią į šventųjų gretas ir paprasčiausiai skelbtų jo gyvumą bei aktualumą. Prisipažinsiu, juo daugiau girdžiu ar skaitau apie jo mokytumą, apie gausius visų įmanomų sričių darbus, apie jo nuovoką bei įžvalgumą, juo mažiau lieka galimybės ieškoti ir atpažinti jo asmenyje šventąjį, kuris liudytų šurpulingą Kristaus atspindėjimą, o ne socialines dorybes. Šventieji tuo ir skiriasi nuo kitų genijų ar išminčių, kad persikelia į kitonišką pasaulį, pasiduoda jo logikai ir savo gyvenimui suteikia unikalią Dievo karalystės perspektyvą. Savo epochą bei jos vertybes galima peraugti savo nuostabiais talentais, bet šventieji ją perauga Kristaus judesiu, kuris dažniausiai lieka nesuprastas ir neįvertintas arba dar daugiau – nuveda ant kryžiaus.

Kanauninkas Juozas Tumas-Vaižgantas, 1918 metų gruodžio 1 d. stebėdamas Jurgio Matulaičio konsekracijos apeigas Kauno katedroje, lygino jį su Nukryžiuotojo figūra altoriuje ir nujautė, kad šiam ganytojui skirtas kryžiaus likimas. „Kniūbsčias kryžiumi parkritęs vyskupas Jurgis (...) rodės vienas... vienas...“ Kanauninkas turėjo ne tik poeto žvilgsnį, bet ir intencijos dovaną; jis bene pirmasis užuodė iš

arkivyskupo Jurgio sklindantį *odor sanctitatis*, šventumo kvapą, kuris buvo aukščiau visų kitų Vaižganto paliktų jo asmenybės apibūdinimų. Taip ir prašosi, kad vieną dieną imtų ir atsirastų palaimintojo Jurgio istorija pagal Kryžiaus kelio stotis. Arba pagal jo dykumas.

Vilniaus laikotarpis buvo jam absoliuti dykuma, ir jokie jo nuopelnų vardijimai ar užuominos į priešininkų išpuolius nepakeis tos tiesos. Kaip vyskupijos ganytojas Vilniuje jis buvo visiškai paralyžiuotas. Į vyskupo sostą jam kelią tiesė veikiau politinių grupuočių antagonizmas ir dramatiška miesto situacija negu Bažnyčios gerovės ar sielų išganymo siekiai. Dar prieš savo paskyrimą Matulaitis jautė būsiąs Vilniuje *politinių intrigų auka* ir karštai meldėsi bei kitus prašė melstis, jo paties žodžiais tariant, „kad nepakliūčiau į Vilnių, nes ten paskėsiu ir nieko nepadarysiu“.

Viskas taip ir buvo. Vilniško laikotarpio *Užrašai* pilni jo skaudžių atodūsių ir bejėgiškumo. Tai, kad nacionalistiškai nusiteikusi lenkų dvasininkija jį pašiepavo ir boikotavo jo sprendimus, visi puikiai žinome. Nuo jų neatsilikdavo ir nemaža dalis tikinčios liaudies. Tačiau piktas kritikos strėles Matulaičio adresu laidė ir saviškiai, lietuviai, kada vyskupas atvirai negynė jų politinių ir tautinių interesų, laikydamasis savo nusistatymo visiems būti lygiai teisingas. Kunigas Pranas Bieliauskas, vienas iš Vilniaus krašto šviesuolių, savo dienoraštyje 1919 metais paliko tokias eilutes: „Rugpjūčio 1 dieną į Vilnių atvyko maršalas J. Pilsudskis. J. E. vyskupas Jurgis Matulevičius su Kapitula buvo nuėjęs į stotį pasitikti. Nesulaukė – grįžo. Popiet nuėjo į butą – ir ten nesulaukė. Mūsų nuomone, toks vyskupo vaikštinėjimas sutikti, kaip patys lenkai sako, socialisto, netinka. Archierėjus carus sutikdavo tik prie savo cerkvės durų. Tačiau vargšui sunku atsakyti, kai Kapitula kviečia“.

Visa tai dera prisiminti ne tam, kad dar sykį padejuotume, kokie baisūs buvę laikai, koks bjaurus yra nacionalizmas ir kaip sunku buvo Jurgiui Matulaičiui vyskupauti Vilniuje. Kad ir supančiotas, puolamas iš visų pusių, jis vis dėlto liko ištikimas savo herbo šūkiui *blogį nugalėti gerumu* ir paliko matomus pėdsakus vyskupijos gyvenime. Bet ir tai dar ne viskas. Ne už kantrybę, išvermę ar toleranciją šiandien turėtume jam lenktis. Ne už *baltąją kankinstę* Vilniuje. Būtent už aną Vaižganto apgiedotą *šventumo kvapą*. Tamsa nebuvo tik tamsa, kaip skelbia psalmė. Vilniaus pragaro ratai vyskupui Jurgiui tapo įkvėpimu siekti ne savo pergalės, bet savo šventumo. Palaiminto panašumo į Nukryžiuotąjį. Nieko brangesnio Vilniuje jis mums ir nepaliko. Neatvertė savo priešininkų ir neįveikė nei lenkiško, nei lietuviško nacionalizmo. Nepakeitė politinės Vilniaus krašto situacijos. Galima net sakyti – pasidavė, atsistatydino. Tačiau po jo mirties net kai kurie iš pačių aršiausių jo nekentėjų dūsavo ir išpažino matę šalia savęs šventą žmogų.

Popiežius Jonas Paulius II, kaip žinome, kuo plačiausiai atvėrė Bažnyčios vartus naujų šventųjų kanonizavimui. Per savo ilgą pontifikatą jis paskelbė 482 naujus šventuosius. Per 30 vyrų ir moterų jau kanonizavo ir Benediktas XVI. Skaičiai įspūdingi ir liudija naujas tendencijas Bažnyčioje bei pasaulyje. Juo labiau visuomenės pasiduoda sekuliarizmo nuostatoms, juo karščiau ieškoma

naujų šventumo ženklų. Tai anaipol nėra vien karštligiškas Bažnyčios protestas prieš vadinamųjų dvasinių vertybių užtemimą ar eilinis pamoralizavimas šventumo temomis. Naujų šventųjų vardus atranda ir skelbia ne tik bažnytinės institucijos. Prisimename šimtąkstantinės minios šauksmą Šv. Petro aikštėje per Jono Pauliaus laidotuves. *Santo subito!* Šventasis nedelsiant, čia pat. Paradoksišku būdu sekuliarusis pasaulis trokšta ir ilgisi ano minėto *šventumo kvapo*. Žinios apie Dievo atspindį mūsų žmogiškame menkume ir trapume. Galimybės įkvėpti to, kas rodosi nerealu, neįmanoma. Šventųjų gyvenimų aprašymai Vakaruose tampa bestseleriais. Nežinia, kiek visa tai priartina prie Bažnyčios, įkvepia maldai, tampa sektiniais pavyzdžiais ar paskatina siekti asmeninio šventumo. Tačiau ar ne stebuklas jau vien tai, kad krizių bei devalvacijų amžiuje šis žodis tariamasi tikrai jautriai ir pagarbiai, suvokiant, jog egzistuoja galimybė tapti sklidinam Dievo Dvasios. Šiuo ypatingu Bažnyčios išbandymų laikotarpiu tik šventumo patyrimas, o ne socializacijos šurmulyš, gali tinkamai paliudyti, kad krikščionys yra daugiau nei eilinė interesų grupė, deja, ne visuomet skaidri ir sąžininga.

Pabaigai – dar apie karalaitį Kazimierą. Popiežiaus legato Zacharijo Ferrerio parengtame jo gyvenimo aprašyme sudėtos naujos liturginių valandų maldos, skirtos viešam šventojo kultui. Taigi ištrauka iš Pirmosios naktinės valandos antifonos. „Tarp turtingųjų turtingas, tarp galinųjų kunigaikščių patsai kunigaikštis, galėjo peržengti ir neperžengė, pikta daryti ir nedarė. Jis juk atrastas be dėmės ir nenusekė paskui auksą, ir nesudėjo vilčių į pinigų lobį. Galėjo peržengti.“

Mums patiems, žinoma, tenka tik giliai atsidusti dėl tų kazimierietišku *galėjo peržengti ir neperžengė, pikta daryti ir nedarė*. Tokios galimybės žmogui neateina per kūną ir kraują. Kaip ir prasiskyrę vandenys prie Polocko. Vietoj moralizavimo belieka nuostaba ir dėkingumas. Lydimi nematomų savo dangaus globėjų, apgaubti jų šventumo, susigiminiavę su jais per istoriją ir per dvasines patirtis, šiandien galime čia sveikinti gyvenimą ir atūžiantį pavasarį, kuris kitados paėmė mūsų šventąjį karalaitį ir nuplukdė ledus pralaužusiu Nemunu tiesiai prie Dangaus vartų. Nežinia, kaip bus ateityje su jo pagalba mūsų šiuose, bet jei kas, galėdamas daryti pikta, nuspręs nedaryti, tikrai sulauks debesyse pasirodančio baltojo jaunuolio, drąsintojo ir užtarėjo.

Propedeutinis

Justinas

Gruodžio 8-oji arba kvi mūsų kursas monsinJORą gavo...

tedrą, kurioje susirinkus nemažam būriui tikinčiųjų, šv. Mišias aukojo Apaštališkas Nuncijus Lietuvoje – J.E. Luigi Bonazzi. Kartu dalyvavo ir J.Em. kardinolas A. J. Bačkis bei Lietuvos vyskupai, daug kunigų.

Gruodžio 8-tąją kartu su pirmuoju sniegu seminarijos bendruomenę aplankė ir trys labai iškilmingos šventės. Apie jas trumpai ir norėčiau papasakoti. Pirmoji – Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo prasiđėjimo iškilmės. Ta proga gavę ilgiau pamiegoti, vėliau išvykome į Vilniaus Arkika-

Antroji – klieriko Povilo įvilktuvės, bet apie tai – kitame straipsnyje, o štai trečioji – monsinJORų paskelbimas. Seminariją šiais titulais papuošė rektorius kun. Žydrūnas ir mūsų vadovas kun. Vaclovas. Jaukioje svečių kambario aplinkoje, susirinkus mažam būreliui išrinktųjų (na, gal 13-a ir nėra toks jau mažas skaičius) pasveikinome mūsų vadovą, kuriam, romėniškai tariant, popiežius Benediktas XVI-as suteikė kapeliono titulą už nuopelnus Lietuvos Bažnyčiai, mūsų mūsiškai – paskyrė monsinJORu. Esame labai laimingi, juk tapome monsinJORo auklėtiniais – monsinJORiukais. Taigi dabar jau mes ne propedeutinis, bet monsinJOREUTINIS kursas. Diakonas taip pat džiaugėsi taip greitai paaukštintas pareigose, juk nuo šiol jis ne šiaip kunigo padėjęjas, bet paties monsinJORo dešinioji ranka, pavaduotojas, o tai reiškia – pusiaumonsinJORas. Nuoširdžiai džiaugėsi ir mūsų vadovas, ne tik guzikais, bet ir mumis, ir mūsų dovana. Vadovo nemenką prakartėlių kolekciją papildė dar viena figūrėlė, įkvėpusi surengti ir prakartėlių parodą seminarijos bibliotekoje.

Tad štai kokia malonėmis ir visai kitaip

INTER SVOS CAPPELLANOS
ADLEGIT REVERENDVM DOMINVM

Vaclovas Volodskovič

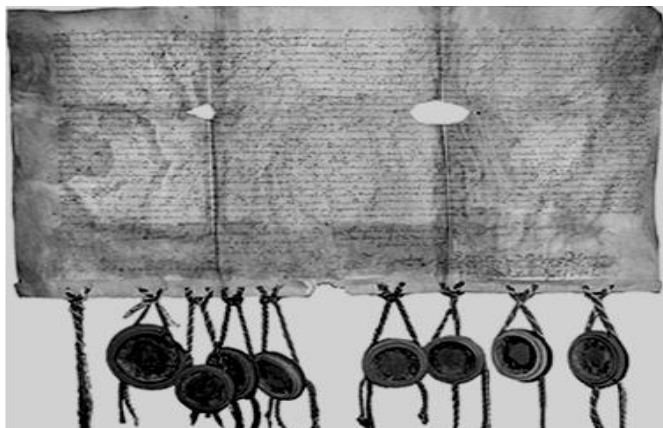
Graikų Apeigų Katalikai

br. Terentij T., V k.

Graikų apeigų katalikai: istorinės gairės ir šiandienybė

Kaip minėjome pirmame šio ciklo apie graikų apeigų katalikus straipsnyje ir kaip turėtų paaiškėti iš antro ciklo straipsnio, apie LDK laikotarpyje ir teritorijoje gimusių Graikų apeigų katalikų Bažnyčių vienaskaitoje galime kalbėti reliatyviai – tik praeities laiku. Nuo savo pradžios sudariusi su Roma uniją viena Kijevo metropolija formavosi skirtingų etninių grupių – baltarusių ir ukrainiečių – pagrindu. Tai sudarė galimybes vystytis skirtingoms bizantinių apeigų atmainoms, o susiklosčiusios istorinės aplinkybės privedė prie atskirų bažnytinių vienetų atsiradimo – **Baltarusijos graikų apeigų katalikų Bažnyčios** ir **Ukrainos graikų apeigų katalikų Bažnyčios**. Tad šiame ir kitame „Teesie“ numeriuose susipažinsime su šių dvejų Rytų Katalikų Bažnyčių istorija ir šiandienybė.

Brastos unijos raštas

Po LDK krikšto iš pačių valdovų pusės buvo nemažai bandymų inicijuoti uniją tarp LDK gyvenančių lotynų ir graikų apeigų krikščionių Bažnyčių. Tačiau unija buvo pasiekta pačių stačiatikių hierarchų iniciatyvomis bei pastangomis. 1590–1595 m. tarp Kijevo metropolijos vyskupų buvo intensyvūs pasiruošimas ir pasitarimai, tokiu būdu buvo suformuluoti 33-jų punktų *Susijungimo su Romos Bažnyčia straipsniai*, pripažįstantys Romos vyskupo valdžią ir pateikiantys unijos pasirašymo sąlygas, kurių didesnė dalis buvo skirta Rusėnų Bažnyčios teologinės, liturginės ir juridinės tapatybės išsaugojimo užtikrinimui. Tuos *Straipsnius* pasirašė Kijevo metropolitas Mykolas Ragoza ir visi 8 metropolijos vyskupai. 1595 m.

gruodžio 23 d. Romoje Sinodo deleguoti vyskupai Ipatijus Pociėjus ir Kirilas Terleckis Kijevo stačiatikių metropolijos hierarchų vardu išpažino tikėjimą ir pareiškė paklusnumą popiežiui (čia verta pastebėti, kad unija buvo skirtingai suprantama Romos ir Kijevo: rusėnų vyskupai joje išvelgė pirminės Bažnyčios vienybės atkūrimą, nors ir lokaliu mastu, o Romoje ji buvo suprasta soteriologinio ekskluzyvizmo teorijos rėmuose), o 1596 m. spalio 16 d. Brastos sinode unija buvo paskelbta ir patvirtinta. Tačiau priimti uniją atsisakė anksčiau ją palaikantys Lvovo bei Peremyšlio vyskupai ir įtakingas kunigaikštis Konstantinas Ostrogiškis. Prasidėjo sunkus tarpkonfesiinių konfliktų metas. Nesileidžiant į smulkmenas galima teigti, kad jauni Unitų Bažnyčiai išgyventi padėjo dvi charizmatinės asmenybės: Polocko arkivyskupas Juozapas Kuncevičius ir Kijevo metropolitas Juozapas Benjamins Rutskis. Pirmasis ne tik pradėjo unitų vienuolinio gyvenimo atnaujinimą, bet ir aktyviai platino ir gynė uniją savo vyskupijoje, o 1623 m. lapkričio 12 d. Vitebsko stačiatikių nužudytas savo krauju paliudijo ištikimybę savo idealams.

Metropolitas Rutskis buvo įsitikinęs, kad atnaujinti Bažnyčią galima pirmiausia atnaujinus vienuolystę. 1617 m. įkurtas Bazilijonų Ordinas, kuris ilgą laiką buvo Unitų Bažnyčios atrama. Be vienuolinio gyvenimo ir pastoracinės veiklos (pvz., 1748 m. Lietuvoje veikė 60 parapinių vienuolynų bažnyčių su nuolatiniams pamokslininkais ir nuodėmklausiais) bazilijonai puoselėjo ir švietėjišką veiklą. Nuo 1628 m. per maždaug 200 metų Vilniaus Bazilijonų spaustuvėje buvo išspausdinta virš 400 knygų, 51 iš jų – lietuvių kalba. Bazilijonai irgi turėjo mokyklas, iš kurių viena 1749 m. buvo įsteigta unitams „svetimoje“ teritorijoje – Padubysyje prie Šiaulių (dabar Bazilijonų miestelis Šiaulių rajone). Klestėjimo laikais mokykloje mokėsi apie 300 mokinių. Svarbu atkreipti dėmesį, kad, pagal XVIII a. pabaigos vizitacijų duomenis Padubysių vienuolyne iš 5 vienuolių 4 buvo žemaičiai.

Kijevo metropolitas
Mykolas Ragoza

Šv. Juozapato Kuncevičiaus
relikvijorius,
Vilniaus katedros lobynas